

Motion till riksdagen 2024/25:3068

av **Mats Berglund m.fl. (MP)**

Idrotts- och friluftspolitiska frågor

Innehållsförteckning

Förslag till riksdagsbeslut.....	2
En stark och ansvarsfull politik för idrott och friluftsliv	4
Säkra tillgång till idrott för alla	5
Varje rörelse räknas.....	6
Fler, modernare och mer tillgängliga anläggningar	7
Tillgängliga idrottsanläggningar	8
Fordon och djur inom idrotten och sporten	9
Elitidrott.....	10
Bildning, fortbildning, utbildning och forskning	10
Stoppa brottslighet kopplad till idrott.....	11
Internationella tävlingar.....	11
Idrottens finansiering.....	11
Allas tillgång till natur och friluftsliv	12
Finansiering av friluftslivet	12
Utveckla arbetet med de friluftspolitiska målen.....	13
Värna tätortsnära natur	13

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om långsiktigt stöd för idrottsrörelsens återhämtning med fokus på att rekrytera fler barn, unga och ledare till idrottsrörelsen och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om fritidskortet och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka barn och ungas rättvisa möjlighet att utöva idrott och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av att stärka äldres tillgång till fysisk aktivitet och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om jämlika möjligheter att delta i idrott och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utvärdera och stärka idrottssatsningen i utsatta områden och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att skapa bättre förutsättningar för och tillgång till idrott för personer med funktionshinder och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över och stärka stödet till svensk parasport och tillkännager detta för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över regelverket för färdtjänstresor för att stärka möjligheten för fler att delta i idrottsaktiviteter och tillkännager detta för regeringen.
10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att följa upp och gå vidare med förslagen i de båda betänkandena från Kommittén för främjande av fysisk aktivitet och tillkännager detta för regeringen.
11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om nationellt kompetenscentrum och tillkännager detta för regeringen.
12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ta fram en nationell strategi för att främja fysisk aktivitet och minska stillasittandet hos barn, unga och vuxna och tillkännager detta för regeringen.
13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka den nationella samordningen för fler, moderna och mer tillgängliga anläggningar och tillkännager detta för regeringen.
14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ge Boverket i uppdrag att inkludera planering för idrottsanläggningar och idrottsmiljöer i sina vägledningar till kommunerna och tillkännager detta för regeringen.
15. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att skyndsamt inrätta en anläggningsfond och tillsätta en utredning för att förtydliga inriktning, omfattning och skärningspunkter gentemot andra stödsystem på anläggningsområdet och tillkännager detta för regeringen.
16. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att beakta tillgänglighetsperspektivet i arbetet med anläggningar och tillkännager detta för regeringen.
17. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att en kommun eller förening som får statligt bidrag för anläggningar ska ha en skyldighet att registrera idrottsanläggningar i tillgänglighetsdatabasen och tillkännager detta för regeringen.

18. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Boverket ska inkludera idrott i sin vägledning till kommunerna och tillkännager detta för regeringen.
19. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör följa och underlätta övergången till miljövänligare och klimatvänligare bränslen i motorsporten och tillkännager detta för regeringen.
20. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att vidta åtgärder för att hästsport ska fortsätta att vara en folksport med närvaro över hela landet och tillkännager detta för regeringen.
21. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om djurvälstånd inom sport och idrott och tillkännager detta för regeringen.
22. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka elitidrottarens möjlighet till kombinerade karriärer i elitidrott och yrkesliv och tillkännager detta för regeringen.
23. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att reformera beräkningen av sjukpenninggrundande inkomst så att den kan beräknas på historiska inkomster och tillkännager detta för regeringen.
24. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att värna utbildningskedjan för idrottare från grundskola till högskola och tillkännager detta för regeringen.
25. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om dubbla karriärer och tillkännager detta för regeringen.
26. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om förutsättningarna för idrotts- och civilsamhällesrelaterad forskning och tillkännager detta för regeringen.
27. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör avbryta nedskärningarna i anslagsgivningen till studieförbunden och återställa samt stärka finansieringen till den samlade folkbildningen och tillkännager detta för regeringen.
28. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ratificering av Macolinkonventionen och tillkännager detta för regeringen.
29. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige även fortsättningsvis bör ta en aktiv roll i det internationella antidopningsarbetet genom Wada och tillkännager detta för regeringen.
30. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige bör anordna fler internationella idrottstävlingar och tillkännager detta för regeringen.
31. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att tillsätta en ny utredning för de små allmännyttiga lotterierna och tillkännager detta för regeringen.
32. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ett friluftspolitiskt program och tillkännager detta för regeringen.
33. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att höja det statliga anslaget till friluftorganisationerna och tillkännager detta för regeringen.
34. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Naturvårdsverket bör ges ytterligare resurser för att satsa på LONA-bidrag som gynnar naturvård, friluftsliv och folkhälsa och tillkännager detta för regeringen.
35. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ge samtliga av landets länsstyrelser i uppdrag att, i samarbete med kommunerna, ta fram handlingsplaner för den tätortsnära naturen och tillkännager detta för regeringen.

36. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en särskild nationell satsning för att stärka skyddet av den tätortsnära naturen och tillkännager detta för regeringen.
37. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att tätortsnära skogar bör prioriteras i naturrestaureringsplanen och tillkännager detta för regeringen.
38. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ge Skogsstyrelsen och Naturvårdsverket ett kompletterande uppdrag att integrera frilufts- och rekreationsinfrastruktur i sina digitala geografiska kunskapsunderlag om natur- och kulturmiljövärden och tillkännager detta för regeringen.
39. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att föra statistik över skogens sociala värden och tillkännager detta för regeringen.

En stark och ansvarsfull politik för idrott och friluftsliv

Idrott och friluftsliv betyder väldigt mycket för väldigt många människor. Det är en viktig del av livet utanför arbete, skola och utbildning och bygger ofta på gemenskap, tillit och ideellt engagemang. Att samlas tillsammans och tävla, träna eller röra sig i naturen, eller kanske ensamvandra i kulturlandskapet eller genom skog eller fjäll, upplevs som stärkande och bidrar till både den fysiska och den mentala folkhälsan. Föreningslivet har byggt Sverige starkt och motståndskraftigt. Genom att möta andra eller skapa sociala sammanhang, ta ansvar som ledare och driva demokratiska processer för att idrottsföreningen ska fungera växer vi som individer och bidrar till ett starkt och demokratiskt samhälle. Med rötter i allemansrättens sedvanerätt har Sverige utvecklats till ett land där friluftslivet är utbreddt och viktigt för människor. Den svenska idrottsrörelsen är sammantaget Sveriges största folkrörelse. För att värna och stärka allt detta behövs en ansvarstagande och kraftfull idrotts- och friluftspolitik. Den här motionen ger exempel på hur Miljöpartiet är berett att axla det ansvaret.

Idrottsrörelsen och föreningslivet upplevde, liksom stora delar av det övriga samhället, en tvärnit i och med covid-19-pandemin. Fastigheter och anläggningar fortsatte att driva kostnader medan intäkterna och verksamheten närmast helt stannade upp. Med Miljöpartiet i regering beviljades stora stöd för idrottsrörelsens och civilsamhällets återhämtning. Den efterföljande inflationskrisen och lågkonjunkturen har förvärrat och förlängt den svåra situationen. Tidöregeringens neddragningar i civilsamhället har därefter kommit som en chock och ytterligare pålaga.

Miljöpartiet vill gå åt det andra hållet; istället för nedskärningar i det gemensamma och allmänna har vi i våra senaste budgetreservationer aviserat stora satsningar genom en civilsamhällesmiljard. Syftet med den är att stärka föreningslivet genom att underlätta långsiktig planering och verksamhetsutveckling. De som lämnat idrotten under pandemin behöver lockas tillbaka och därutöver krävs stöd i rekryteringen av nya barn, unga och ledare till idrottsrörelsen. Miljöpartiet vill att stödet till barn- och ungdomsorganisationer ska höjas och permanentas på en hög nivå, och stödet till idrottsrörelsen ska höjas ytterligare. Det är centralt att politiken respekterar idrottsrörelsens självständighet och samtidigt skapar möjligheter för idrotten att bidra till samhället och individer med idrottsglädje, gemenskap och goda uppväxtvillkor för fler, inte minst barn och unga.

Även om tanken bakom regeringens satsning på det så kallade fritidskortet är god menar vi att det kommer barn och unga som har behov mer direkt till del genom en annan och mer effektiv och ändamålsenlig fördelning av medlen. De indirekta kostnaderna väntas bli höga och den administrativa pålagan för såväl föräldrar som föreningarna riskerar att skapa hinder för utnyttjande av kortet. Enligt förslaget som gått på remiss (Ds 2024:16) uppgår de samlade kostnaderna för administration hos E-hälsomyndigheten, Försäkringskassan och Folkhälsomyndigheten till runt 260 miljoner kronor. Vi vill istället använda medlen genom att ge tillskott både till Riksidrottsförbundet och till Friluftsrådet; se vidare i vår budgetmotion. Vi vill med detta bidra till en satsning på lärarledd rörelse utan tävling.

Säkra tillgång till idrott för alla

En stark och ansvarsfull politik för idrottsrörelsen är en politik som säkrar förutsättningarna för tillgång till idrott för alla. Det är särskilt viktigt att barn och unga har rättvisa möjligheter att utöva idrott. Vi vill stärka insatserna för att alla barn och unga tidigt i livet ska få möjlighet till rörelse och idrott som ett naturligt inslag i deras uppväxt, i skolan och på fritiden. Ett brett utbud av fritidsaktiviteter är viktigt för att ta vara på alla barns intressen, stärka folkhälsan i alla åldrar och arbeta förebyggande mot segregation och utanförskap.

Vi vill se en jämlik idrott där alla har möjlighet att delta – såväl unga som äldre. Det finns dock utmaningar kring jämlikhet, tillgänglighet och möjligheterna för alla att hitta sin plats inom den organiserade idrotten. Förutsättningarna för föreningsidrott skiljer sig idag åt mellan barn och ungdomar i Sverige beroende på inkomst, utbildningsbakgrund, härkomst, kön, funktionsvariation och bostadsort. Här har alla parter, både offentliga och privata, en viktig roll i att ta ansvar och se över sin fördelning. Idrottsrörelsen har även själv mer att göra för att säkra att pojkar och flickor, män och kvinnor, ges lika förutsättningar att utöva sin idrott och även att kunna elitsatsa.

I takt med att vi blir allt äldre växer också behovet av att främja fysisk aktivitet hos äldre. Det kan handla om anpassningar av idrottsplatser och redskap eller riktade verksamheter såsom gåfotboll och särskilda träningstider på gym. Fysisk aktivitet hos äldre bidrar till att höja livskvaliteten och kan även bryta ensamhet.

Det statliga stödet till idrotten ska bidra till en jämlik, inkluderande idrott. I dag läggs en större andel av våra offentliga resurser på killars idrottande än på tjejers. Det vill vi ändra på. Det är viktigt med insatser för att nå till exempel utlandsfödda flickor och kvinnor som är en grupp som idag står längre ifrån idrottsrörelsen. Vi vill också förbättra möjligheterna till spontanidrott. Det ska finnas tillgång till öppna idrottsplaner, motionsspår, skateboardramper eller annat som gör det lätt att röra på sig där människor bor och som inte upplevs som exkluderande utan utformas inkluderande och är tillgängliga för alla.

Miljöpartiet ser positivt på riktade insatser för idrottsverksamhet i områden med lägre socioekonomisk status. Det är viktigt att regeringens pågående satsning för att utveckla idrottsverksamhet främst för barn och unga i utsatta områden görs långsiktigt med stöd till ledare och goda strukturer för föreningslivet att kunna verka på sikt. Den pågående satsningen bör utvärderas och byggas ut, också för att nå även andra prioriterade områden.

Alla ska kunna delta på sina villkor oavsett bakgrund och funktionsvariation. Idrotten ska vara till för alla, men idag finns många hinder för att personer med funktionsnedsättning ska kunna idrotta på jämlika villkor. De svenska paralympierna har genom åren varit många, men både nuvarande och före detta idrottare vittnar om samma sak: Att utöva idrott med en funktionsnedsättning kräver mycket mer än att bara ta sig till en träningsanläggning och utföra en aktivitet. Rätten till fysisk aktivitet avgörs idag ofta av om en anhörig har tid, ork och möjlighet att assistera. För många är det inte bara att hoppa på cykeln eller gå till bussen. Det kvarstår stora utmaningar för att göra den svenska idrottsrörelsen jämlik och inkluderande. Det borde vara en självklarhet och vinsterna är många. Miljöpartiet vill se en mer offensiv politik för att underlätta tillgången till idrott och fysisk aktivitet för personer med funktionshinder och stärka parasporten och rätten till idrott för alla. För det krävs ett helhetsperspektiv där insatser görs inom olika politikområden. Stödet till parasporten behöver också ses över och stärkas.

Många personer med funktionsnedsättning är beroende av färdtjänst. Men färdtjänstmöjligheterna behöver bli mycket bättre. En person som åker färdtjänst kan idag bli nekad att få bli avsläppt vid en fritidsaktivitet i stället för vid hemmet efter skol- eller arbetsdagens slut. På färdtjänstresor får heller inte idrottsspecifika hjälpmedel såsom en extra rullstol tas med. För att ha möjlighet att delta i en idrottsaktivitet behöver tillgången till assistans och rätten till färdtjänstresor stärkas och anpassas till verkligheten. Regelkrånglet för färdtjänstresor måste minska och flexibiliteten behöver öka. Det bör övervägas att ta fram nationella riktlinjer för tillgänglighet och allas tillgång till idrott och fysisk aktivitet.

Varje rörelse räknas

Den rödgröna regeringen gav 2020 Kommittén för främjande av ökad fysisk aktivitet ett uppdrag om att kraftsamla för att lämna förslag som kunde minska stillasittandet och få fler att röra sig mer i vardagen. I ett delbetänkande 2022 lämnade kommittén fem förslag för att långsiktigt främja fysisk aktivitet. Det handlade bland annat om samordning mellan de offentliga nivåerna och om nya uppdrag till Folkhälsomyndigheten, Skolverket, Boverket och Myndigheten för arbetsmiljökunskap att stärka arbetet med att ge bättre förutsättningar för fysisk aktivitet hos barn, unga och vuxna.

Våren 2023 kom slutbetänkandet Varje rörelse räknas (SOU 2023:29) med flera förslag på strukturell nivå om hur regeringen, departement, myndigheter och länsstyrelserna bör organisera sig för att skapa en nationell struktur för arbetet med att främja fysisk aktivitet för alla. Det bör också inrättas ett nationellt kompetenscentrum. Vi instämmer i behovet. Regeringen har givit uppdrag åt ett par myndigheter att göra fortsatta översyner och sammanställningar.

Vi menar att det är viktigt att arbetet med att stärka strukturerna och det nationella systemet för en bättre folkhälsa går vidare också med flera av de konkreta åtgärder som kommittén har föreslagit. Det är framförallt ambitionen med ett helhetsperspektiv som är centralt. Miljöpartiet menar därför att regeringen så snart som möjligt bör ta fram en strategi för det samlade arbetet för att främja fysisk aktivitet och motverka stillasittande. I synnerhet bör strategin fokusera på gruppen barn och unga för att öka deras rörelse i vardagen. Strategin behöver konkretiseras med samordnande uppdrag och konkreta mål,

aktiviteter och nödvändiga politiska beslut utifrån kommitténs utredning. Det är också viktigt att resurser tilldelas i tillräcklig omfattning.

Fler, modernare och mer tillgängliga anläggningar

En grundläggande förutsättning för att människor i Sverige ska kunna idrotta och röra på sig är att det finns god tillgång till anläggningar och miljöer för idrott och rörelse. Det kan handla om idrottshallar, badhus och friluftsanläggningar, men också om platser i naturen, vägar och vatten – allt beroende på vilken idrott eller aktivitet som utövas.

Idag är behoven skriande stora. Bristen på tider i hallar och anläggningar begränsar idrottsrörelsens möjlighet att växa och ta emot fler barn, unga och äldre som vill börja idrotta. När befolkningen växt och stadskärnorna förtätats har det inte byggts anläggningar för idrott och rörelse i samma takt. Den dyra marken i städerna prioriteras ofta till bostadsbyggande, vilket leder till att möjligheten att idrotta minskar och flyttas bort från där människor bor.

Även utanför de större städerna är behoven stora. Många av landets idrottsanläggningar är i stort behov av reovering, och nya sätt att idrotta och röra sig ställer krav på nybyggnation och mer moderna anläggningar. I kommuner med vikande skatteunderlag riskerar denna för kommunerna frivilliga verksamhet att få stryka på foten. En god tillgång till anläggningar och miljöer för idrott och fritid i hela landet är i grunden en rättvisefråga.

För en stärkt folkhälsa och för en levande och växande idrottsrörelse är det centralt med ett stärkt nationellt fokus på framtidens idrottsanläggningar och miljöer för rörelse och aktivitet.

Redan idag görs en hel del av olika parter. Riksidrottsförbundet har ett anläggnings- och idrottsmiljöstöd som kan sökas av föreningar. Även Allmänna arvsfonden och andra myndigheter och stiftelser delar ut stöd som kan användas till anläggningar och miljöer för idrott och rörelse. Kommunsektorn står för huvuddelen av finansieringen av anläggningar för idrott och fritid, i fråga om såväl drift som nybyggnation. Uppdraget till Centrum för idrottsforskning (CIF) att upprätta och driva en kunskapsplattform för anläggningar och utemiljöer för idrott och fritid behöver följas upp. För att stärka den nationella samordningen bör även ytterligare insatser övervägas. Exempelvis förordar Riksidrottsförbundet en nationell samordnare, och såväl Boverket som CIF lyfter avsaknaden av en nationell strategi. I Boverkets rapport konstateras även behovet av ett dialogforum för fritids- och idrottsmiljöer. Regeringen bör fortsätta dialogerna med berörda parter och utifrån CIF:s uppdragsredovisning stärka den nationella samordningen i enlighet med vad som anförs ovan. För att tydliggöra att anläggningar för idrott och rörelse, både spontan och organiserad, bör ses som en självklar del av samhällsplaneringen bör regeringen ge Boverket i uppdrag att inkludera planering för idrottsanläggningar och idrottsmiljöer i sina vägledningar till kommunerna.

Men behoven är så pass stora att vi behöver gå längre. I Danmark har en särskild fond, Lokal- och anläggningsfonden (LOA), inrättats för att stötta innovativa projekt inom anläggningsområdet. Fonden ska vara såväl en kunskapsförmedlare som en utvecklingsfond för framtidens hållbara fritidsliv. Fonden finansieras av danska staten (Danska spel) och ska bland annat främja möjligheterna till fritidsaktiviteter i en alltmer urbaniserad tid samt ökad mångfald inom sporten, däribland parasport och sport för alla,

oavsett livsvillkor. Den ska också sprida erfarenheter och lärdomar från genomförda projekt.

Vi har i flera år talat om behovet av en anläggningsfond, vilket även förordats av Riksidrottsförbundet. Men det allt sämre ekonomiska läget har gjort frågan allt mer akut. Inflationstakten har gjort att kostnaderna för både renovering och nybyggnation av idrottsanläggningar ökat markant. Många projekt har stannat av, vilket i slutändan leder till ett ökat stillasittande i Sverige. Riksidrottsförbundet erhöll under 2024 ett tillfälligt stöd för anläggningar. Under denna period kunde Riksidrottsförbundet möta fler föreningar och möjliggöra att nå nya målgrupper. Idag vet vi att arbetssättet fungerar väl och ger en stimulans i hela Sverige. Under år 2025 är fritidskortet tänkt att lanseras. Det behövs då platser som är anpassade för de barn och ungdomar som regeringen vill aktivera i större utsträckning. En anläggningsfond som aktiveras nu kommer att kunna möta de ungdomar som står i kö till att börja idrotta. Vi vill därför att regeringen skyndsamt inrättar en anläggningsfond och stärker den nationella samordningen för fler moderna och mer tillgängliga anläggningar.

Exakt hur en svensk anläggningsfond ska utformas behöver utgå från de kartlagda behoven i Sverige. CIF har lämnat ett förslag på hur en anläggningsfond skulle kunna vara en del i en utvecklad nationell kunskapsfunktion för anläggningar. Miljöpartiet tror att en nationell anläggningsfond kan vara ett bra sätt för att såväl utveckla och stärka finansierings- och samverkansformerna för om- och nybyggnation av anläggningar som stötta kommuner och föreningsliv i att hitta innovativa och långsiktiga lösningar. En utredning bör tillsättas för att förtydliga inriktning, omfattning och skärningspunkter gentemot andra stödsystem på anläggningsområdet.

Tillgängliga idrottsanläggningar

Idag är idrottsanläggningar och lokaler för träning ofta otillgängliga, vilket begränsar personer med funktionsnedsättning som vill idrotta. I planering och byggande behöver ett helhetsperspektiv finnas, där lokalerna i alla sina delar görs tillgängliga. Det är också viktigt att det finns god information om en anläggning ur tillgänglighetssynpunkt, så att man som besökare känner till lokalens beskaffenhet inför ett besök.

I det nationella arbetet för anläggningar måste ett tillgänglighetsperspektiv vara en självklarhet. Parasport Sverige har tagit fram en manual för tillgänglighet på idrottsanläggningar som ska fungera som stöd när anläggningar planeras och är en viktig aktör för samverkan. Ett kartläggningsarbete för tillgänglighetsstatusen på anläggningar runt om i Sverige bör övervägas. Tillgängliga anläggningar är en grundförutsättning för att du som har en funktionsnedsättning ska kunna utöva din idrott. Ett viktigt steg för att stärka svensk parasport är att ta fram och erbjuda information om var personer med funktionsnedsättning kan träna. Miljöpartiet vill att en kommun eller förening som får statligt bidrag också ska ha en skyldighet att registrera idrottsanläggningar i den redan existerande tillgänglighetsdatabasen. Men det viktigaste är att föreningar och kommuner dels erbjuder tydlig information utifrån olika behov så att varje person själv kan se om anläggningen uppfyller kraven på tillgänglighet innan vederbörande beger sig dit för att idrotta, dels intensifierar arbetet med enkelt avhjälpta hinder samt att tillgänglighetsanpassa anläggningar för idrott – både vid om- och nybyggnation.

Fordon och djur inom idrotten och sporten

Motorsporter har en tradition så långt tillbaka som fordon kunnat drivas med olika typer av motorer. Elmotorn var en tidig uppfinning men har alltför länge fått stå tillbaka för motorer drivna av fossila bränslen. I den växande klimatkrisen behöver idrotten och sporten följa med i utvecklingen. Om inte annat kommer också motorsporten att ha behövt ställa om när försäljning av bensin- och dieslbilar förbjuds inom EU år 2035. Regeringen bör i nära samarbete med exempelvis Svenska motorsportförbundet och andra berörda organisationer följa och underlätta övergången till miljövänligare och klimativänligare bränslen i motorsporten.

Hästsporten är en av Sveriges största idrotter med mängder av olika sportgrenar. Hästsporten sätter barn i rörelse och närheten till djuren har också bevisade positiva psykologiska effekter. Ridsporten organiserar runt 150 000 utövare i föreningar över hela landet. Inte minst på landsbygden är ridsporten ett viktigt inslag i ungas idrottande. Sverige är världsunikt med ett nät av kommunala och enskilda ridanläggningar som uppstod när försvaret avhästades efter andra världskriget. Det är ett arv och en tillgång vi behöver ta tillvara och värna. Idag är tyvärr många anläggningar slitna och nedgångna. Medel saknas för underhåll och utveckling.

Ridsporten är kostsam och intäktskällorna är få och många gånger för små. Det är ett systemfel där kommunerna sällan eller aldrig ansvarar för ridanläggningarnas skötsel och underhåll på samma sätt som övriga idrottsanläggningar, såsom fotbollsplaner och arenor men också ishallar, simhallar och anläggningar för andra inomhusidrotter. Ridanläggningarna behöver därför komma in i statistiken över idrottsanläggningar och kommunerna eller föreningarna behöver kompenseras med resurser för skötsel.

Idag är ridning en dyr idrott, vilket utestänger många barn och unga från stallen. Avgifter på många tusenlappar per termin gör att vi kan konstatera att regeringens satsning på fritidskort knappast kommer att vara tillräcklig för att möjliggöra fler unga till hästsporten. Även om satsningen är dyr och kostsam i statens budget kommer rabatterna som ges inte att kunna komma i närheten av de summor som skulle behövas för att förändra situationen för de föräldrar som idag inte har råd att betala medlemsavgifter för sina barn.

Ett annat hinder för breddat deltagande är att ridanläggningarna ofta är placerade långt ifrån bostadsområdena. För att man ska kunna ta sig till stallet och ridlektionerna behöver kollektivtrafiken på landsbygden förbättras. Nya ridanläggningar behöver planeras in i stadsutvecklingen och göras på smarta sätt så att de kan samlokaliseras med andra verksamheter och ingå i anläggningsfondens uppdrag.

Under OS i Paris kom nyheter om hur hästsporten globalt ännu dras med problem kring dålig hantering av tävlingshästar. Regelverken som finns behöver följas och i vissa fall skärpas och länsstyrelsernas kontroller kan behöva öka. Bristande resurser eller jakt på sportsliga framgångar inom sporter och idrotter där hästar och andra djur är inblandade får aldrig gå ut över djurvälståndet. Arbetet med såväl breddad rekrytering, finansiering, underhåll och utveckling av anläggningar samt djurvälstånd är centralt för att hästsporten ska fortsätta att vara en folksport i städer och på landsbygden med närvaro över hela landet.

Elitidrott

Elitidrotten fyller en viktig funktion i samhället, för idrottsglädje, gemensamma upplevelser och individen och som inspirationskälla för breddidrotten och för barn och unga. Idag är det inom många idrotter svårt att leva på sin elitkarriär, samtidigt som det är utmanande att kombinera elitidrottande med andra karriärer. Ett arbete bör göras, i samverkan med idrottsrörelsen, för att se över hur elitidrottare på ett bättre sätt kan kombinera en yrkeskarriär med sin elitidrottssatsning. Förslag på hur hinder i regelverk eller ekonomiska förutsättningar kan undanröjas bör tas fram.

Utredningen Ett trygghetssystem för alla (SOU 2023:30) som tillsattes av den rödgröna regeringen har lämnat förslag till ett nytt regelverk för hur sjukpenninggrundande inkomst kan beräknas på historiska inkomster istället för förväntade inkomster. Ett sådant regelverk skulle vara gynnsamt för elitidrottare och andra fria och kreativa yrkesgrupper med ojämna inkomster, och det bör genomföras.

Bildning, fortbildning, utbildning och forskning

För att svensk idrott ska ha möjlighet att få fram internationellt ledande idrottare behöver vi möjliggöra satsningar för våra unga talanger parallellt med skolgång och utbildning. Samverkan mellan skolan och idrottsföreningar behöver uppmuntras och stödjas. På gymnasienivå finns det två olika möjligheter för elever som vill kombinera studier med elitidrott: riksidrottsgymnasium (RIG), där elever rekryteras nationellt, och nationellt godkända idrottsutbildningar (NIU), med lokal eller regional antagning. Studierna är anpassade för att kombineras med en elitidrottssatsning där eleverna följer de vanliga gymnasieprogrammen men får möjlighet att ha specialidrott som ämne.

Möjligheten att fortsätta att kombinera elitidrott med studier på högre nivå kan behöva förbättras. Det är viktigt att anpassa studietakt och kurser på riksidrottsuniversitet (RIU) och elitidrottsvänliga lärosäten (EVL) som erbjuder möjlighet till dubbla karriärer för elitidrottare. Forskningen kring rörelse, breddidrott och elitidrott är viktig för idrottens utveckling. Samverkan mellan idrottsrörelsen och lärosätena är helt avgörande för lyckade resultat. Men det krävs också att forskningen backas upp politiskt för att skapa starka forskningsmiljöer och möjliggöra långsiktiga projekt. Centrum för idrottsforskning (CIF) har till uppgift att initiera, samordna, stödja och informera om idrottsforskning. Forskning om idrott och idrottsrörelsen är ofta tvärvetenskaplig och spänner mellan medicinsk, naturvetenskaplig, teknisk, samhällsvetenskaplig och humanistisk forskning. Inom ramen för lärosätenas autonomi är det viktigt att politiken möjliggör initiativ för en stark struktur för högre utbildning och framstående forskning i samverkan med idrottsrörelsen.

SISU Idrottsutbildarna är idrottsrörelsens studieförbund och bedriver verksamhet för utövare, ledare, tränare och domare i alla landets kommuner. Folkbildningen är helt central för föreningslivet, civilsamhället och de demokratiska strukturerna över hela landet. Regeringens drastiska neddragningar för de övriga studieförbunden har skadat civilsamhället svårt. Utan de över 100 000 arrangemang som sker årligen inom ramen för SISU Idrottsutbildarna skulle den ideella idrottsrörelsen inte finnas. När studieförbunden drar ner och avvecklar verksamhet, lokaler och arrangemang riskerar även idrottens bildnings- och fortbildningsverksamhet att drabbas negativt. Regeringen bör

avbryta nedskärningarna i anslagsgivningen till studieförbunden och återställa samt stärka finansieringen till den samlade folkbildningen.

Stoppa brottslighet kopplad till idrott

Idrotten ska vara en plats för idrottsglädje och gemenskap. Tyvärr ser vi allt oftare hur olika typer av brottslighet – alltifrån penningtvätt och organiserad brottslighet till manipulation av idrottsresultat – tränger sig in i det som borde vara en trygg plats, för både utövare, ledare och styrelseledamöter. Dopning och matchfixning är även frågor som riskerar att urgröpa trovärdigheten för idrotten. Samhället behöver gemensamt mobilisera för trygga idrottsmiljöer och en idrott fri från kriminalitet.

Det är bra att regeringen i sin budget fortsätter att öka Spelinspektionens anslag, bland annat för att Spelinspektionen ska bli en nationell plattform som krävs för att uppfylla kraven i Europarådets konvention om manipulation av resultat inom idrott, den så kallade Macolinkonventionen. Regeringen bör nu gå vidare så att Sverige signerar och ratificerar Macolinkonventionen mot matchfixning.

Dopning är både en brottslig verksamhet, en hälsorisk för individen och en utmaning för en trovärdig idrott. Sedan den första januari 2021 finns en separat antidopningsorganisation som är självständig i relation till idrottsrörelsen som även fått ett vidgat uppdrag att utveckla arbetet mot dopning även i miljöer utanför idrottsföreningar. Flera regeringar har bidragit till att stärka Sveriges antidopningsarbete, vilket behöver fortsätta. Det är viktigt att göra intensifierade insatser för att nå fram till målgrupper utanför den organiserade idrotten, till exempel personer som tränar på gym som inte är anslutna till RF. Sverige bör även fortsättningsvis ta en aktiv roll i det internationella antidopningsarbetet genom Wada.

Internationella tävlingar

Sverige bör ha en generellt positiv inställning till att arrangera stora internationella idrottstävlingar. Vi har en lång historia av att vara ett uppskattat arrangörsland med fokus på hållbarhet, både social, ekonomisk och miljömässig. I tider då länder som har tvivelaktiga, antidemokratiska regimer eller som präglas av korrruption eller övergrepp på mänskliga rättigheter eller hbtqi-personer gärna arrangerar stora mästerskap krävs det att demokratiska länder står redo att arrangera och visa att det går att genomföra stora mästerskap på ett annat sätt. När Sverige står som arrangör för internationella idrottstävlingar ska det ske på ett socialt, etiskt, miljömässigt, klimatvänligt och arbetsmiljömässigt hållbart sätt. Detta bör även vara en bärande del i ansökan och marknadsföringen av evenemangen i syfte att sprida det goda exemplet internationellt.

Idrottens finansiering

Statens stöd till idrotten ges i huvudsak genom Riksidrottsförbundet (RF). Det är viktigt att RF har en oberoende ställning gentemot staten och fritt kan fördela stödet vidare. Det statliga stödet behöver vara i paritet med föreningslivets behov men samtidigt riktas på

ett sådant sätt att det främjar de idrottspolitiska målen samt breddad rekrytering. Medlemsavgifter, biljettintäkter, försäljning vid arenorna och försäljning av souvenirer, kläder, halsdukar och annat samt uthyrning av lokaler och anläggningar utgör en betydande del av idrottsföreningarnas intäkter.

Miljöpartiet är positivt till breddad finansiering. Sponsring är ofta en viktig inkomstkälla för idrotten, liksom spel och försäljning av lotter. De hinder som idag finns för breddad finansiering, exempelvis de höga kostnader och det extra administrativa arbete som uppstod i samband med den nya spellagen, behöver ses över exempelvis genom en ny utredning för de små allmännyttiga lotterierna.

Allas tillgång till natur och friluftsliv

Friluftstrenden är stark i Sverige. Den ger jobb i hela landet och ser till att fler människor får komma ut och njuta av vår fantastiska natur. Det är bra för hälsan att komma ut och röra på sig, en motvikt till dagens stillasittande. Vi tycker att det är oerhört viktigt att fler får möjlighet att komma ut i naturen. Kunskaper om naturen och möjligheten att vistas i den ger förutsättningar för ett livslångt positivt välbefinnande. Naturens starkaste skydd är också människorna som älskar den. Friluftslivet är också viktigt för att stärka folkhälsan, något vi utvecklar i vår kommittémotion 2024/25:3055 Främjande av hälsa – förebyggande av sjukdom och ohälsa.

Friluftslivets fysiska aktiviteter i naturen kompletterar idrottsrörelsens mer tävlingsinriktade verksamhet, särskilt i en tid med växande psykisk ohälsa och där åtta av tio skolbarn inte kommer upp i Folkhälsomyndighetens rekommendationer om fysisk aktivitet. Genom att röra sig i skog och mark får utövaren även ta del av naturens läkande kraft. Genom sänkta trösklar kan det organiserade friluftslivet i ännu högre grad bidra till folkhälsa och välbefinnande och att bryta ensamhet och isolering. För att ta vara på och utnyttja den resurs som naturen ger har Friluftsförbundet föreslagit att ett friluftspolitiskt program ska tas fram. Vi instämmer i det och anser att regeringen bör återkomma med ett sådant.

Finansiering av friluftslivet

Under pandemin blev värdet av närheten till naturen tydlig. Många sökte sig ut i naturen, ofta i närområdet. Samtidigt är naturklyftorna stora mellan de som har föräldrar som har friluftsvana samt de med starkare socioekonomiska förutsättningar. I juni 2024 gjorde Verian (tidigare Kantar Sifo) en opinionsundersökning om vilka insatser som skulle kunna få fler människor att röra på sig. Högst på listan hamnar 1) satsningar på motionsspår, vandringsleder, friluftsområden och naturreservat (49 procent), 2) stöd till föreningar som har aktiviteter som är lätta att börja med för nybörjare (46 procent) och 3) ekonomiskt stöd till barnfamiljer (41 procent). I en tid av ökande psykisk ohälsa och upplevelse av ensamhet är det inte rimligt att förutsättningarna för det ledarledda idrottslivet och det ledarledda friluftslivet skiljer sig så mycket åt. Det borde vara likvärdiga ekonomiska förutsättningar. Under förra mandatperioden stärkte Miljöpartiet i regering det statliga anslaget till friluftorganisationerna – från 50 till 100 miljoner kronor årligen. Vi menar i enlighet med Kommittén för främjande av fysisk aktivitet att

mer behövs för att den omfattande ledarledda verksamheten ska kunna nå ut till ännu fler och fortsätta att överbrygga naturklyftan.

Friluftsförbundet tvingades under 2023 att tacka nej till över 2 000 personer som önskade bli ideella ledare inom verksamheten och det är enligt förbundet långa köer till framför allt barn- och ungdomsverksamhet. Eftersom Friluftsförbundet inte tävlar kan man inte ta del av statens stöd till idrott och motion. Därmed sätter dagens finansieringslösning stopp för att realisera denna folkhälsopotential. Friluftsförbundet anser att kriterierna för vilka som kan inkluderas i Riksidrottsförbundets statsstödspott behöver ändras ur detta perspektiv. Miljöpartiet instämmer i det och anser att regeringen bör återkomma i frågan.

Vi vill också jämnar ut skillnaderna mellan friluftsliv och idrott när det gäller sociala avgifter. Idag finns ett undantag i socialavgiftslagen som innebär att organisationer som är medlemmar i Riksidrottsförbundet kan engagera ledare upp till ett halvt basbelopp utan att behöva betala sociala avgifter för ledarens ersättning. Detta undantag gäller inte för de friluftslivsorganisationer som inte är medlemmar i Riksidrottsförbundet. Här menar vi att friluftslivsorganisationerna, som genomför likvärdiga ledarledda aktiviteter och som tydligt bidrar till folkhälsan, bör åtnjuta samma undantag som medlemmarna i Riksidrottsförbundet.

Utveckla arbetet med de friluftspolitiska målen

År 2020 beslutade kulturutskottet att genomföra en politisk uppföljning av de friluftspolitiska målen. Den visade att det finns behov av att stärka friluftspolitiken inom flera områden. Riksdagens uppföljning visar att det råder en stor samstämmighet bland berörda aktörer om vikten av de friluftspolitiska målen och att de är en förutsättning för arbetet med friluftspolitiken genomförande. Samtidigt är man också överens om att målen är delvis överlappande och oprecisa och att vissa aspekter saknas. Vid Naturvårdsverkets senaste uppföljning av friluftspolitiken, 2019, bedömdes tre av tio mål som oklara på grund av otillräckliga data. Tillgång till relevant statistik är avgörande för att man ska kunna uttala sig om målen och deras utveckling över tid. Riksdagens uppföljning betonar vikten av att målen behöver bli kvantifierbara och tidsatta samt anser att regeringen bör initiera ett utvecklingsarbete hos berörda myndigheter för att förbättra statistik och underlag. Miljöpartiet instämmer i detta och föreslår att riksdagen tillkännager detta för regeringen.

Värna tätortsnära natur

Enligt Naturvårdsverket bor 87 % av Sveriges befolkning i tätorter och en stor del av friluftslivet utövas till vardags i det tätortsnära natur- och kulturlandskapet. Det område som har störst potential att främja friluftslivet i vardagen är ett grönområde som ligger nära, som det är lätt att ta sig till och som det är trivsamt att vara i. Enligt Friluftsförbundets kommunrapport 2024 tycker nio av tio kommunpolitiker i mycket eller ganska hög grad att kommunen bör ta större hänsyn till den tätortsnära naturen vid den fysiska planeringen. Varannan invånare, 52 procent, anger att tillgången till friluftsliv är viktig när man väljer bostadsort. Här behöver staten hjälpa till genom stimulanser till

kommuner, såsom LONA-bidrag. LONA – lokala naturvårdssatsningen – är ett strategiskt sätt för staten att motivera kommuner att arbeta med friluftsinfrastrukturen genom att gå in med upp till 50 procent av en satsning. En extern utvärdering visar att LONA ”i hög grad gynnar friluftslivet” och har ”varit avgörande” för att även mindre kommuner ska bedriva naturvård och utveckla friluftslivet.

Vidare bör samtliga 21 länsstyrelser få i uppdrag att i samverkan med respektive kommuner ta fram program för skydd av den tätortsnära naturen och friluftsinfrastrukturen, något som länsstyrelserna i de tre storstadsregionerna redan framgångsrikt genomfört.

Miljöpartiet vill också se en särskild nationell satsning på att stärka skyddet av den tätortsnära naturen. Genom att tätortsnära natur skyddas skapas stora ekosystemtjänster avseende hälsa – såväl vad gäller kolinlagring, klimatanpassning och biologisk mångfald som folkhälsa och rekreation. Vidare bör de tätortsnära skogarna prioriteras i naturrestaureringsplanen, en incitamentsgrund för kommunerna som då kan ta fram stadsförgröningsplaner för sina tätorter, som inkluderar friluft- och närskogar samt främjar hyggesfritt och naturnära skogsbruk i egna skogar. För att underlätta detta bör Skogsstyrelsen och Naturvårdsverket få ett kompletterande uppdrag om att integrera friluft- och rekreationsinfrastruktur i sina digitala geografiska kunskapsunderlag om natur- och kulturmiljövärden. Slutligen är det bra att Skogsstyrelsen fått i uppdrag att ta fram årlig statistik om den tätortsnära skogen, men datainhämtningen behöver breddas så att det finns möjlighet att föra statistik över utvecklingen av skogens sociala värden – så att hänsyn till skogens sociala värden kan tas och utvecklingen över tid kan följas upp.

Mats Berglund (MP)

Linus Lakso (MP)

Katarina Luhr (MP)

Jan Riise (MP)

Jacob Risberg (MP)

Emma Nohrén (MP)

Ulrika Westerlund (MP)

Märta Stenevi (MP)